

Hazánknak az Európai Unióhoz (EU) való csatlakozásával a vadászat és a természetvédelem területén egyaránt változások, korlátozások várhatók. Az ezzel kapcsolatos kérdések intenzíven foglalkoztatják vadásztársadalmunkat. Kérésünkre a FACE, az Európai

földrajzi fogalmakra, másrészt azok kultúrájára, hagyományaira vonatkozik. Ez a sokféleség az EU politikájában és jogalkotásában is tükröződik. Bár szükséges-szerű, hogy az úgynevezett „Európai Ház” népeire közös értékrenden alapuló egységes szabá-

jogok és kötelezettségek összessége) alá tartoznak, ezek hatálya már belépéskor minden új EU-tagra kiterjed. Kivétel lehet, ha az EU és a belépő állam között külön megállapodás jön létre egy meghatározott átmeneti időszakra.

szágaiban, illetve régióiban „gazdálkodási tervek” alapján vadászható (V. sz. függelék). Az „Élőhely Irányelv” kivételeket is tartalmaz, amelyek alapján a vadászat megengedett, mint például a kármelegelőzés és az állományszabályozás. Ez a megoldás részsikernek tekinthető, amely a vadászszövetségek évek óta tartó nemzetközi együttműködésének köszönhető a FACE égisze alatt.

Az „Élőhely Irányelv” egyik fő célja volt a védett területek európai hálózatának kialakítása. Ennek a hálózatnak ismertebb elnevezése a NATURA 2000, amely magába foglalja az EU összes biogeografikus régióját, és az élőhelytípusok védelmének szabályait tartalmazza. Mivel kultúrkörnyezetben élünk, nyilvánvalóan össze kell egyeztetni a hasznosítást a védelemmel, a védelem lényegében egyenlő az újrahasonosítással. Ez természetesen a vadászatra is érvényes. A mindenre kiterjedő vadászati tilalom – mint ahogyan Hollandiában tervezik – ellentmond az Irányelv alapelveinek. A FACE intenzív párbeszédet folytat az Európai Bizottsággal a védett területeken való vadászat engedélyezésének módozatairól, és ehhez kapcsolódóan az élőhely fenntartásához való hozzájárulás lehetőségeiről. Mivel a NATURA 2000 hálózat már az EU területének 15 %-ára terjed ki – ami nagyobb, mint Németország –, a téma jelentősége nyilvánvaló.

Az Európai Unió bővítése együtt jár-e a vadászat további korlátozásával?

Unió vadászszövetségeit összefogó szervezet fűtőkárhelyettese, dr. Ralf Eisenbeiss úr adott tájékoztatást.

Az 1977-ben alapított FACE 29 ország nemzeti vadászszövetségeinek érdekeit képviseli. Nem csak az EU 15 tagállama és a 10 belépésre váró ország tartozik a FACE-hoz, hanem az Európai Tanács munkájában megfigyelőként részt vevő néhány állam is (Svájc, Norvégia, Románia, Bulgária, Horvátország). Összességében a FACE hétmillió, különböző vadászati módokat alkalmazó vadászt (nagyvad- és apróvad vadászok, vízivad vadászok, solymászok, falkavadászok, vadászfűjászok) képvisel. A fő tevékenységeket a nemzetközi titkárság látja el, amelynek Brüsszel a székhelye. Az EU intézményeivel és más nemzetközi szervezetekkel való szoros kapcsolata révén a FACE megfigyelőrendszert fejlesztett ki, amelynek a segítségével előre értesül az európai szintű változásokról. Ily módon a jogszabálytervezeteket már a kezdeti stádiumban észrevehető, és időben előterjeszheti a vadászok érdekeit tartalmazó javaslatokat.

A FACE feladata ezenkívül a vadászat támogatása és fejlesztése, a természeti értékek ésszerű és következetes hasznosításának előmozdítása, a biológiai sokféleség és a vadon élő állatvilág fenntartásának, valamint az élőhelyek védelmének és megújításának segítése.

Általános ismeretek

Az áhított „régiónk Európája” a különbözőségek Európája! Ez egyrészt a tájegységekre, mint

lyok vonatkoznak, arra kell törekedni, hogy megőrizzük a régiók különbözőségét, illetve kulturális sokszínűségét. Ezért az EU csak azokat a jelenségeket próbálja szabályozni, amelyek nemzetközi szintű rendezése feltétlenül szükséges. Jelenleg már számos – joghatásában különböző – természetvédelmi irányelv, határozat, szabályzat van érvényben, amelyek az EU-hoz való csatlakozással a nemzeti jogrendszer részévé válnak, illetve be kell építeni előírásaikat a nemzeti jogrendbe. A nemzetközi szintű szabályozás a vadászatra is vonatkozik. Nyilvánvalóak például a különbségek a fő vadfajoknál, ha Európa észak-dél tengelyét nézzük Finnországtól Görögorszáig. Az eltérően végbement kultúrtörténeti fejlődés az elmúlt században nagy különbségekhez vezetett a vadászat elterjedését és módszereit illetően. Mindez sajátos társadalmi gyökerekre vezethető vissza. A különbségek és azonosságok átfogó képet alkotnak. A vadászati hagyományok és szabályok évszázadokon át változtak és fejlődtek a vadfajok és élőhelyeik vonatkozásában is. Ez a tény az EU jogszabályalkotása, illetve az Európai Bizottság előtt ismert, így belátható időn belül nem várható az egységes európai vadászjogrend megalkotása. Ennek ellenére olyan szabályok, főleg irányelvek léteznek, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a vadászatra és a földhasználat más formáira, mivel ezek átültethetők a nemzeti jogrendekbe. A jelenleg hatályos szabályok az „acquis communautaire” (Közösségi Vívmányok, azaz az EU tagállamait összekötő közös

A legfontosabb irányelvek

A vadászattal kapcsolatos legfontosabb európai közösségi szabály az 1979-ben elfogadott „Madár Irányelv”, amely európai szinten egyben az első természetvédelmi irányelvek egyike, amely a vadon élő madárfajok hasznosításának szabályozásával (védelem, gazdálkodás) foglalkozik. Teljes védelmet élveznek az állandóan vagy átmenetileg az EU területén tartózkodó madárfajok. Kivétel ez alól a II. sz. függelékben felsorolt 81 madárfaj, amely meghatározott feltételek mellett vadászható. A korlátozások elsősorban a költési és nevelési időszakokkal, valamint a vándorlással kapcsolatosak. Az előírásoktól való eltérés akkor lehetséges, ha a vadászat nem veszélyezteti a populációt, és a természetvédelmi hatóság megfelelő ellenőrzést gyakorolhat (vadászat dürgő nyírfajdra, szalonkavadászat, solymászat). További kivételt jelent, ha egy vadfaj jelentős károkat okoz a mezőgazdaságban (veréb, örvös galamb tavasszal), a halászatban (kormorán, szürke gém) vagy a természetben (sirályok és varjúfélék költési időszakban).

A vadászattal kapcsolatos másik közösségi szabály az „Élőhely Irányelv” (1992), amelyre jellemző, hogy nem általában terjed ki az állat- és növényfajok élőhelyeinek védelmére, hanem csak az Irányelv függelékeiben felsorolt fajokkal foglalkozik. Így például a vidra, a hiúz és a barna medve a IV. sz. függelékben található, és teljes védelmet élvez. A farkas az EU egyes or-

Felkészülés az EU-csatlakozásra

Az állatfajok és az élőhelyek védelmére kiterjedt szabályrendszer vonatkozik. Különösen érvényes ez a két irányelv számos függelékére, amelyek bizonyos iránymutatással szolgálnak a belépő államoknak, a lehetőségeiket illetően. Az új helyzetet a csatlakozó országokat nem érinteti felkészületlenül, ezért folytatnak rendszeres egyeztető tárgyalásokat az EU illetékes intézményeivel. Számos anyagi és szervezési segítséget terveznek, hogy az új tagok a közösségi normákhoz igazodhassanak.

Már több belépő ország csatlakozott a különböző nemzetközi egyezményekhez. Az európai regionális egyezmények közül különös jelentőséggel bír a Bonni Egyezmény („A vándorló vadon élő állatfajok védelméről”),

az ehhez kapcsolódó megállapodás, amelyet afrikai-eurázsiai vízi madarak védelmére kötöttek (AEWA), valamint a Berni Egyezmény, amely „Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről” szól. Ebben az összefüggés-

a vadászóvadászatokon használható mesterséges fényforrásokkal kapcsolatban. Ez a módszer ugyanis nem áll ellentétben a közösségi szabályokkal, így ezekben az országokban a belépés után is alkalmazható.

Úgy tűnhet, hogy bizonyos korlátozások a jelenlegi EU-tagállamok vadászai számára elhanyagolhatóak, de nem szabad elfelejteni, hogy sok vadásznak – és ez nem csak a

A vadászat területén korlátozások várhatók a vadászható madárfajok vonatkozásában is. Az egyezmények végrehajtása a nemzeti jogalkalmazás területén bizonyára nem lesz súrlódásmentes. Ez természetes, hiszen a „Madár Irányelvet” az akkori kilenc EU-tagállam viszonyára szabták, és a mai napig nem módosították. Nyilvánvaló, hogy a huszonöt évvel ezelőtt megállapított szöveg csak korlátozottan lehet érvényes a 2004 májusában történő csatlakozás viszonyaira, különös tekintettel arra, hogy hatályának mintegy két és félszer nagyobb területre kell kiterjednie. Máltán az Irányelv alkalmazásának terve intenzív ellenállást és heves vitákat váltott ki. A végeredmény átmeneti szabályozást hozott, amely Máltának lehetővé teszi 2008-ig hét pinyfaj csapóhálóval való fogását. Ebben az ügyben nem a madarak étkezési célú hasznosításáról van szó, ahogyan egyes csoportok ismételt hangoztatják, hanem a befogott madarak tenyésztéséről. A csatlakozási szerződésben ezt a tényt külön rögzítik.

Egyéb irányelvek

Egy sor további európai szabály lesz kihatással a csatlakozó országok vadászati gyakorlatára. Ezekhez tartozik a „Fegyver Irányelv”, amely többek között az automata fegyverek tartását tiltja, és a félautomata fegyverek tartását jelentősen korlátozza. Néhány országban az ilyen típusú fegyvereket még ma is használják vadászatra. Egyes katonai fegyverek egylovétűre átalakítva és céltávcsővel ellátva alkalmassá tehetők vadászatra. Így azok számára válik lehetővé továbbra is a vadászat, akik a csatlakozásig hátralevő rövid idő alatt nem tudnak új vadászfegyvert vásárolni.

A sportlövőket és a vadászokat egységes európai fegyvertartási engedéllyel látják el. Így a saját fegyver használatát az EU-n belüli vadászaton jelentősen megkönnyítik. Ez nemcsak a belépő országok polgárai, hanem az eddigi tagországok utazó vadászai számára egyaránt előnyt jelent.

A „Vadhús Irányelv”, amely a lőtt vad kezelését és tárolá-

sát szabályozza, egyes területeken az érintettek számára problémát jelenthet. Ez különösen arra vonatkozik, amikor pl. jelentős beruházásokat kell eszközölni az előírás szerinti szállító- és hűtőgépek, valamint egyéb berendezések üzemeltetéséhez. Összességében azonban ez az Irányelv hozzájárul a kiváló húsmínőség eléréséhez, így a fogyasztói igények minél teljesebb kielégítését szolgálja.

Kilátások és feladatok

Pillanatnyilag úgy tűnik, hogy a fent leírtak a legfontosabb változások, amelyek a hatályos irányelvek végrehajtásának a belépőkre várnak. Természetesen az új tagállamokban is az a veszély fenyeget, hogy a nemzeti jogalkotás „túlteljesítésre” törekszik, és hibás értelmezéseken alapuló rendelkezéseket bocsát ki, amelyeket Brüsszel egyáltalán nem követel meg. Erre vonatkozóan több példa ismert, többek között Németországban is.

Természetesen az elmondottakon kívül az EU illetékes szervei újabb közösségi szabályok megalkotásán dolgoznak. Valószínűsíthető például, hogy az Európai Bizottság rövidesen napirendre tűzi azt a javaslatot, amely szerint engedélyeznék az ólomsörét használatát a vízimadár-vadászaton, mivel ezzel kapcsolatban a politikai nyomás is erősödik.

Előrelátható az is, hogy a bővítés a vadászati tevékenység területén bizonyos előnyökkel is járhat. Európában a vadászati érdekképviselet sikere változatlanul jelentős mértékben a vadászok összetartásától függ. Fontos a szolidaritás a különböző régiók, illetve országok vadászai között, de fontos a különböző vadászati módok alkalmazói, például az apróvadvaszok és a solymászok között is. A vadászati kultúra történelmileg kialakult sokfélesége, valamint a biológiai sokféleség csak akkor maradhat meg, ha az alapvető szabályok lehetővé teszik, illetve elősegítik a vadon élő állatvilág és általában a természeti értékek ésszerű, következetes és fenntartható hasznosítását.

*Összedíltotta:
dr. Zoltán Attila és
dr. Köller Joachim*

Illusztráció: Miklosovits L.

Jobb készülni, mint megijedni!

ben jelentős még a Washingtoni Egyezmény (CITES), „Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről”, amelynek ma 126 tagországa van, és így a világ legnagyobb természetvédelmi egyezménye. Az egyezmények elfogadásával a csatlakozó államok – köztük Magyarország – az EU-ba való belépés előtt kötelezettséget vállaltak arra, hogy a védelmi előírásokat a nemzeti jogrendjükbe illesztik. Mind a tíz belépés előtt álló ország csatlakozott a „Berni Egyezmény”-hez, Észtország kivételével pedig az összes jelölt ország elfogadta a „Bonni Egyezmény”-t is. Az AEWA-hoz eddig a tíz belépő ország közül csak Szlovákia csatlakozott.

Vitás kérdések

Egyes belépő országok a „Berni Egyezmény” aláírásakor bizonyos engedményeket kívántak érvényesíteni. Így például Szlovákia, Szlovénia és a Cseh Köztársaság azt kívánta elérni, hogy továbbra is engedélyezhessék a barna medve (*Ursus arctos*) vadászatát. Ezt a szándékukat azonban a belépéssel fel kell adniuk, mivel az „Élőhely Irányelv” IV. számú függeléke alapján a barna medve a szigorúan védett fajokhoz tartozik. Ugyanez vonatkozik az egerészölyvre (*Buteo buteo*), valamint a gatyásölyvre (*Buteo lagopus*), amelyekre nézve a Cseh Köztársaság a „Berni Egyezmény” aláírásakor kikötötte a vadászat jogát. Más a helyzet Lettország és Litvánia esetében

belépő országokra érvényes – egyébként is igen korlátozottak a vadászati lehetőségei. Ha pedig ez a kevés lehetőség is megszűnik, akkor ez egyesek számára a vadászati tevékenység befejezését jelentheti. Ami európai szinten csak érintőleges problémaként jelentkezik, az regionális szinten lényeges változásokhoz vezethet.

Elkerülhetetlen változások lesznek rövid és közép távon a nagyragadozók, mint a medve, a farkas és a hiúz vadászatában. Ebben elsősorban a belépő kelet-európai országok érintettek. Észtország elérte, hogy az „Élőhely Irányelv”-től eltérően, területén átmenetileg vadászható legyen a hiúz. Ezt az engedményt 2008-ban felülvizsgálják. A medve, valamint a farkas vadászata csak kivételes esetekben engedélyezett. Ez nem azt jelenti, hogy a csatlakozás után azonnal hatályba lépnek a korlátozások, az viszont biztos, hogy a vadászat a jövőben folyamatos ellenőrzés alatt fog állni, és az egyes országoknak megfelelő érvrendszerrel és az állományra vonatkozó pontos adatokkal kell szolgálniuk ahhoz, hogy engedélyt kapjanak bizonyos vadgazdálkodási tevékenységek folytatására.